

dr hab. Paweł Krauzowicz
dziedzina: sztuki muzyczne
dyscyplina artystyczna - instrumentalistyka

Kraków, 26.04.2015r.

adres do korespondencji:

ul. Św. Tomasza 43
37-027 Kraków
tel. 509 858 993
pkrauzowicz@wp.pl

Zleceniodawca recenzji:

Akademia Muzyczna w Gdańsku, Wydział Instrumentalny pismo z dnia 01.04.2015 r., zlecenie podjęte na podstawie ustawy z dnia 14.03.2003 r. o stopniach i tytułach naukowych oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz. U. nr 65, poz. 595 ze zmianami Dz. U. nr 164 poz. 1365 z dnia 17.08.2005r).

Dotyczy:

Uchwały nr 82/2012-2013 Rady Wydziału Instrumentalnego Akademii Muzycznej w Gdańsku z dnia 20.05.2013 r. o wszczęciu przewodu doktorskiego mgra Łukasza Motyki.

Do nadesłanego mi przez Dziekana Wydziału Instrumentalnego prof. zw. dr hab. Elżbietę Rosińską pisma sygnowanego datą 01.04.2015 r. informującego o wszczęciu przewodu doktorskiego i wyznaczeniu mojej osoby recenzentem pracy doktorskiej mgra Łukasza Motyki pt. *"U zarania dziejów; klarnet w baroku i wczesnym klasycyzmie"*, zostały dołączone następujące dokumenty:

- dokumentacja Doktoranta
- rozprawa doktorska
- wyciąg z protokołu z przebiegu posiedzenia Rady Wydziału z dnia 20.05.2013 r.
- protokoły komisji skrutacyjnej z przeprowadzonych głosowań
- lista obecności członków Rady Wydziału na posiedzeniu w dniu 20.05.2013 r.

Oceniając przygotowanie pana Łukasza Motyki od strony formalnej pragnę podkreślić, że dokumentacja Doktoranta została starannie przygotowana i czytelnie ułożona według logicznego zamysłu. Zawiera ona wniosek o wszczęcie postępowania na stopień doktora sztuk muzycznych w dyscyplinie artystycznej: Instrumentalistyka, kwestionariusz osobowy, uwierzytelnioną kserokopię dowodu osobistego, uwierzytelnioną kserokopię dyplomu ukończenia studiów wyższych, życiorys artystyczny, propozycję tematu oraz koncepcję pracy doktorskiej / *"U zarania dziejów; klarnet w baroku i wczesnym klasycyzmie"*/, propozycję osoby promotora, program dzieła artystycznego, wykaz i opis dorobku twórczego i artystycznego, wykazy uczestnictwa w klarnetowych kursach mistrzowskich, działalności naukowej, publikacji prasowych, nagród i wyróżnień za działalność twórczą i artystyczną oraz zorganizowanych koncertów. W dalszej części dokumentacja zawiera kserokopie

programów koncertów, afiszy, zaświadczeń o działalności zawodowej i ważniejszych dokonaniach artystycznych.

Do dokumentacji dołączona została rozprawa doktorska, na którą składają się: dzieło artystyczne, zarejestrowane na płycie CD / pominięte zostały istotne informacje o miejscu i czasie nagrania oraz reżyserze dźwięku, dokonującym realizacji fonograficznej/ oraz opis tego dzieła pt. "*U zarania dziejów; klarnet w baroku i wczesnym klasycyzmie*"

Podstawowe dane o Kandydacie

Pan Łukasz Motyka urodził się 30 kwietnia 1985 roku w Warszawie. W roku 2002 ukończył Państwową Szkołę Muzyczną I stopnia w Ciechanowie, a w roku 2006 Państwową Szkołę Muzyczną II stopnia w Olsztynie. W tym czasie brał udział w V Olsztyńskim Konkursie Zespołów Szkolnych oraz Przeglądzie Zespołów Kameralnych w Olsztynku, zdobywając nagrody. W latach 2006 – 2011 studiował w Akademii Muzycznej im. S. Moniuszki w Gdańsku, w klasie prof. Marka Schillera i as. Grzegorza Wieczorka. W 2011 roku rozpoczął studia doktoranckie w macierzystej uczelni pod kierunkiem prof. dra hab. Bogdana Ocieszaka. Będąc uczniem i studentem brał udział w mistrzowskich kursach, prowadzonych przez takich klarnecistów jak: Jan Jakub Bokun, Florent Heau, Nicolas Baldeyrou, Jean Marc Fessard, Antonio Saiote, Alessandro Travaglini, Algirdas Budrys, Wojciech Mrozek. W roku 2008 zdobył wyróżnienie w Uczelnianym Konkursie na wykonanie polskich miniatur instrumentalnych (AM Gdańsk). Rok później podjął współpracę z Miejskim Domem Kultury w Przasnyszu, a w kolejnych latach z Wyższą Szkołą Języków Obcych w Przasnyszu i Towarzystwem Ziemi Przasnyskiej, gdzie zajął się organizowaniem koncertów. Za swoją działalność na polu kultury został uhonorowany medalem Stanisława Ostoi - Kotkowskiego. W latach 2010 - 2011 publikował artykuły prasowe o tematyce historycznej, kulturalnej i muzycznej w prasie lokalnej na Mazowszu. W roku 2010 i 2012 uczestniczył w Międzynarodowej Letniej Szkole Muzyki Dawnej w Lidzbarku Warmińskim w klasie klarnetu historycznego Toniego Salar - Verdu (Hiszpania). W 2012 roku wziął udział w IV Ogólnopolskiej Sesji Naukowej "*Idee muzyki, ideologie w muzyce*", organizowanej przez Wydział Dyrygentury, Kompozycji i Teorii Muzyki Akademii Muzycznej w Gdańsku oraz Ogólnopolskiej Konferencji Naukowo - Artystycznej Doktorantów uczelni muzycznych w Uniwersytecie Muzycznym im. F. Chopina w Warszawie. Od stycznia 2013 pracuje na stanowisku sekretarza ds. artystycznych w Polskiej Filharmonii Bałtyckiej im. F. Chopina w Gdańsku. W trakcie swojego stosunkowo krótkiego okresu działalności artystycznej Doktorant wykonał 30 koncertów, w tym jeden jako solista z Orkiestrą Filharmonii Warmińsko - Mazurskiej w Olsztynie, 26 koncertów kameralnych w różnych konfiguracjach oraz 3, jako członek orkiestry.

Ocena pracy doktorskiej

Praca doktorska mgr Łukasza Motyki pt. "*U zarania dziejów; klarnet w baroku i wczesnym klasycyzmie*", przygotowana pod kierunkiem promotora prof. dra hab. Bogdana Ocieszaka zawiera dzieło artystyczne, złożone z utworów, zarejestrowanych na płycie CD oraz rozprawę teoretyczną pod powyższym tytułem.

Utwory, nagrane na płycie CD to:

Giuseppe Antonio Paganelli - Koncert B - dur

Gregorio Sciroli - Sonata na klarnet i basso continuo

Johan Stamitz - Koncert B- dur

Jean Xavier Lefevre - Sonata nr 1

Jean Xavier Lefevre - Sonata nr 3

Anton Stadler - Duet nr 2

Znajdujące się na płycie utwory pochodzą z czasów baroku i wczesnego klasycyzmu. Wybór tych kompozycji podporządkowany został tematowi rozprawy doktorskiej i świadczy o przemyślanym, precyzyjnym a zarazem ambitnym podejściu do opracowania zagadnień, związanych z analizą specyfiki dawnej muzyki klarnetowej. Doktorant świadomie buduje koncepcję repertuarową tak, by była ona interesującym wyzwaniem zarówno dla wykonawców, jak i odbiorców tych dzieł.

Zaprezentowane w nagraniach możliwości techniczne oraz interpretacyjne muzyka-klarnecisty w zróżnicowany sposób ukazują bogactwo wyboru brzmień instrumentu poprzez umieszczenie go w różnych konfiguracjach: solo, z towarzyszeniem zespołu kameralnego, klawesynu, fortepianu i w duecie z drugim klarnetem.

Czytelna staje się egzemplifikacja sugestii, dotyczącej związku między ewolucją budowy klarnetu a dostrzeżeniem i wykorzystaniem jego nowych możliwości technicznych przez kompozytorów, którzy w swoich dziełach odpowiadali na kolejne, wirtuozowskie wyzwania. Widząc coraz większe możliwości techniczne, wyrazowe i brzmieniowe instrumentu, twórcy muzyki dawnej powierzają mu trudniejsze i bardziej znaczące partie. Zapewne niezwykle interesująco wybrzmiałyby one na instrumentach, pochodzących z epoki lub będących kopiami dawnych klarnetów. Niestety, Doktorant nie podjął tego wyzwania, korzystając w nagraniach ze współczesnego instrumentarium. Z zalem należy stwierdzić, że formułowane w teoretycznej części przewodu zapewnienia o atrakcyjności repertuarowej muzyki dawnych mistrzów tracą przez to na wiarygodności, a słuchacz nie może w pełni dostrzec różnic między sposobami wykonania i brzmieniem dawnym a współczesnym. Jedyne, co w tym przypadku pozostaje zachowane, to odtwarzanie tekstu muzycznego. Z pewnością takie podejście może ukazać atrakcyjność dawnych utworów w praktyce dydaktycznej, wskazując na ich wartość historyczną oraz pewne techniczne zadania, ale nie uwiarygodni tezy, dotyczącej zmian brzmieniowych i możliwości interpretacyjnych, o czym pan Łukasz Motyka pisał w rozprawie.

Trudno też uwierzyć, słuchając wykonania, że dzieła te mogły sprawiać jakkolwiek trudność techniczną ówczesnemu muzykowi, gdyż współczesne instrumenty pozwalają

z łatwością wydobyć niuanse intonacyjne, dynamiczne, artykulacyjne i brzmieniowe, co też Doktorant znakomicie w swej grze prezentuje.

Stosując się do wskazówek, sformułowanych w szkołach dawnych mistrzów, pan Łukasz Motyka operuje jasnym brzmieniem klarnetu w częściach żywych, ciemniejszym w wolnych, różnicuje sposób kształtowania i formowania dźwięku oraz frazy. Istotny jest również brak wibracji w instrumentach smyczkowych, co w całości tworzy odpowiedni klimat, odpowiadający artystycznej intuicji w stosunku do wykonań utworów z XVIII wieku.

Po wysłuchaniu całej płyty, pomimo drobnych zastrzeżeń, o których wspomniałem, uważam, że dzieło artystyczne Pana Łukasza Motyki jest prezentacją satysfakcjonującą i spójną pod względem muzycznym a sam Doktorant jawi się jako Artysta w pełni ukształtowany.

Rozprawa doktorska pana Łukasza Motyki poświęcona została historycznej analizie rozwoju muzyki klarnetowej oraz przemianom konstrukcyjnym instrumentu w okresie baroku i wczesnego klasycyzmu.

Doktorant, korzystając z licznych źródeł, przedstawił początki tworzenia klarnetu jako odrębnego instrumentu i wskazał na jego różnorodność konstrukcyjną oraz związane z tym trudności w jednoznacznym sklasyfikowaniu gatunkowym. Wywodząc pochodzenie instrumentu ze starożytności, wskazał na XVIII w, jako epokę, w której klarnet zaczął być obecny w salach koncertowych jako atrakcyjny instrument, wykorzystywany zarówno w grze solowej, jak i w zespołach orkiestrowych. Niezwykle cenne jest wykorzystanie w pracy materiałów źródłowych: zapisów nutowych, biografii kompozytorów, zachowanych dokumentów w postaci faktur czy zapisków kronikarskich a także bogatej ikonografii, przybliżającej odbiorcy omawiane zagadnienia.

Bardzo rzetelne i wnikliwe przedstawienie wielu aspektów technicznych, dotyczących konstrukcji klarnetu i jego modyfikacji pozwala precyzyjnie uświadomić sobie, jak wyglądał proces udoskonalania instrumentu, a zarazem wyobrazić sobie różnice w sposobach wykonywania utworów. Osadzenie analizowanych dzieł w kontekście historycznym daje możliwość obiektywnej oceny stopnia ich trudności oraz skłania do odpowiedzialnego podejścia do interpretacji dawnych dzieł, w których zapis nutowy to zaledwie punkt wyjścia muzycznej rekonstrukcji. Pan Łukasz Motyka zwraca na to uwagę, w analizie muzykologicznej odnosząc się do możliwości technicznych ówczesnych instrumentów. Podkreśla też rolę barwy instrumentów dawnych, co jest dodatkową wskazówką interpretacyjną dla współczesnych artystów, grających na klarnetach zupełnie odmiennych od barokowych.

Pan Łukasz Motyka, wskazując na brak utworów dawnych w repertuarze solistów oraz zespołów klarnetowych, stara się tłumaczyć ten stan rzeczy oraz daje dobry przykład, uzupełniając lukę nagraniami wybranych dzieł. Jest to znakomity przykład dla wykonawców, którzy mogą się dzięki temu przekonać, jak ciekawe artystycznie może być poszukiwanie inspiracji u dawnych kompozytorów.

Niewielkim mankamentem pracy teoretycznej może być brak wyraźnego określenia następujących w przeciągu lat różnic w sposobach wykonania utworów, które zależały w znacznym stopniu nie tylko od konstrukcji technicznej klarnetu i związanych z tym problemów odtwórczych czy jakości brzmienia, ale też charakteru epoki, swoistej „mody” na określone dzieła czy ambicji wirtuozowskich poszczególnych artystów. Zrozumiałe jest, że tego typu problemy są bardzo trudne do precyzyjnego zanalizowania ze względu na nielicznie zachowane oryginalne instrumenty czy też oczywisty brak przekazów fonograficznych. Stąd też niezwykle istotną rolę w całości pracy doktorskiej pełnią nagrania, których dokonał Doktorant, aby odbiorcy sami mogli ocenić przemiany, jakie zachodziły na przestrzeni wieków w muzyce klarnetowej.

Niestety, pewien niedosyt pozostawia wykonanie dawnych utworów na współczesnych instrumentach, co uniemożliwia poznanie wszystkich aspektów ewolucji tej muzyki. Rozprawa doktorska pana Łukasza Motyki stanowi ważną pozycję w literaturze muzykologicznej, ukazując atrakcyjną również dla współczesnych muzyków i słuchaczy wartość dzieł dawnych kompozytorów. Wnikliwe i rzetelne opracowanie wybranego zagadnienia ukazuje Doktoranta jako muzyka w pełni świadomego odpowiedzialności, jaka spoczywa na artyście, próbującym zrekonstruować dawne dzieła i zaprezentować je dzisiejszej publiczności.

Konkluzja

Stwierdzam, iż mgr Łukasz Motyka w przedstawionej pracy doktorskiej wykazał się dojrzałością i samodzielnością artystyczną, popartą wiedzą teoretyczną i praktyczną. W sposób wyczerpujący przedstawił zagadnienie, zawarte w tytule pracy. W moim przekonaniu praca doktorska mgra Łukasza Motyki spełnia wymagania art. 13 ust. 1 Ustawy z dnia 14 marca 2003 roku. Pozytywnie oceniam efekty podjętych przez Doktoranta działań.

